

LVM – kvarhållningsbeslut och åtgärder om patienten avviker från akutmottagning alternativt vårdavdelning

Senast reviderat: 2025-06-01

Dokumentet gäller för: VO Akutmedicin och Geriatrik Sahlgrenska

Innehållsansvarig: Janet Berntsson, sjuksköterska Akutmottagningen

Granskad av: Johan Sandelin, chefläkare, Antonia Panteli, VÖL

Akutmottagningen, Elisabeth Persson, VÖL MAVA

Godkänd av: Jerker Persson, verksamhetschef Akutmedicin och Geriatrik

Syfte

Tydliggöra verksamhetschefs ansvar då patient vårdas under lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) samt tydliggöra vårdpersonalens omhändertagande då patient vårdad under LVM vill avvika eller avviker från akutmottagningen eller vårdavdelning.

Bakgrund

Socialtjänsten och sjukvården har ett gemensamt ansvar för vård av personer med skadligt bruk/beroende. Tvångsvård enligt LVM kan bara beslutas om vårdbehovet inte kan tillgodoses på frivillig väg inom socialtjänsten eller hälso- och sjukvården. Förutsättningar och skyldigheter går att läsa i lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM. Hälso- och sjukvårdens skyldigheter och ansvar finns reglerade under 24 § LVM, och finns sammanfattade i handbok utgiven av Socialstyrelsen, var god se länk under relaterade dokument. Uppgifter som exempelvis läkemedelsbehandling, nedtrappning av beroendeframkallande läkemedel och abstinensbehandling inom ramen för missbruksvården åligger sjukvården. Vid behov av sjukvård utanför LVM, alltså behov av annan sjukvårdande bedömning och/eller behandling, men under pågående LVM gäller fortsatt

24 § LVM.

Förutsättningar

Förutsättningar för denna rutin är att beslut om LVM-vård är taget, att patienten behöver vård på akutmottagningen alternativt vårdavdelning och har för avsikt att lämna sjukhuset. Kvarhållning bör ske under kortast möjliga tid.

Arbetsbeskrivning – verksamhetschef

Verksamhetschef, eller på jourtid ansvarig bakjour (i egenskap ställföreträdande verksamhetschef), ska enligt 24 § LVM fatta beslut att patienten ska hindras från att lämna sjukhuset under den tid som behövs för att säkerställa att patienten kan föras över/åter till LVM-hem. Kvarhållningsskyldigheten gäller både när LVM-vården inleds på akutmottagningen eller på någon av verksamhetsområdets avdelningar eller när patienten vistas på akutmottagningen eller någon av verksamhetsområdets avdelningar i ett senare skede av LVM-vården.

Patienten har rätt att avsäga sig vård och medicinsk behandling trots tvångsvård under LVM. Inga behandlingsinsatser får vidtas mot den enskildes vilja. Skulle sådan situation uppstå skall patienten återföras till aktuellt LVM-hem, om vård enligt LPT inte är aktuellt. Fram tills att patienten hämtas kvarstår aktuellt kvarhållningsbeslut. Verksamhetschef kan i dessa fall begära hjälp med handräckning.

Kvarhållningsbeslut (LVM)

- Kvarhållningsbeslut fattas av verksamhetschef dagtid och av medicinsk bakjour på jourtid
- Verksamhetschef eller ansvarig bakjour behöver säkerställa att patienten är omhändertagen enligt LVM genom att kontakta aktuell socialnämnd eller förvaltningsdomstol
- Kvarhållningsbeslutet skall dokumenteras av verksamhetschef eller ansvarig bakjour i patientens journal

Handräckning

- I de fall där behov av vålds- eller tvångsanvändning vid transport av patient inte är nödvändig ska den myndighet där patienten är placerad ombesörja transport från sjukhus.
- Om patienten är medicinskt färdig och skall återgå till LVM-hem men vill lämna sjukhuset alternativt om patienten vill lämna eller avviker från sjukhus under pågående medicinsk vård skall handräckning begäras av verksamhetschef dagtid och av ansvarig bakjour på jourtid.

- Vid omständigheter då bedömning görs att en polismans särskilda befogenheter att utöva våld eller tvång behöver användas (patienten förväntas inte medverka frivilligt och/eller har uppvisat hotfullt och/eller våldsamt beteende), alternativt att det finns synnerliga skäl (överhängande risk att patienten skadar sig själv) skall begäran om handräckning göras till Polismyndigheten, Vg se länk under relaterade dokument.

Åtgärder för vårdpersonal om patienten vill avvika eller avviker från sjukhuset

Då beslut om LVM finns, och kvarhållningsbeslut är taget, har vårdpersonal ansvar och skyldighet att hindra patienten från att lämna sjukhuset. I ett första skede bör det vara genom motiverande samtal. Om motiverande samtal inte räcker har vårdpersonal ansvar och skyldighet enligt nödvärnsrätten att hindra patienten fysiskt från att lämna sjukhuset. Det fysiska hindret skall vara proportionerligt i förhållande till syftet, men ett visst mått av våld får användas som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att förhindra att patienten lämnar sjukhuset. Slag mot ömtåliga delar av kroppen, sparkar, struhtag, grepp i håret eller liknande får i regel anses otillåtna.

Läkare & omvårdnadspersonal

- Bedöm om vård enligt LPT som tillägg till vård enligt LVM är lämpligt
- Ta kontakt med verksamhetschef alternativt ansvarig bakjour för ställningstagande till kvarhållningsbeslut och handräckning.
- Förklara för patienten att vårdpersonal är skyldiga att hålla kvar patienten på sjukhuset. Försök motivera patienten att stanna kvar. Upplys patienten att om denne lämnar sjukhuset kommer polis kontaktas och återföra patienten till dennes LVM-hem.
- Bedöm om situationen kräver att särskild personal utses för att säkerställa att patienten hindras från att lämna sjukhuset.
- Vårdpersonal ska och får fysiskt hindra patienten från att avvika i enlighet med nödvärnsrätten.
- Om patienten blir hotfull och våldsam ska trygghetscentralen kontaktas. Närvaro av väktare kan lugna situationen och finns då till hands för att skydda personal.
- Endast i undantag, då en fortsatt vistelse på sjukhuset skulle äventyra personal eller andra patienters säkerhet, är det aktuellt att låta en patient som vårdas enligt LVM lämna sjukhuset. Mycket viktigt att begäran om omedelbar handräckning görs av verksamhetschef eller dennes ersättare.

- Om patienten avviker från sjukhus skall ansvarig chef på aktuellt LVM-hem alternativt SiS beredskapsjour samt socialtjänsten (ansvarig socialsekreterare eller sociala juren) informeras.
- Alla beslut och åtgärder dokumenteras i patientens journal. I dokumentationen skall det framgå att beslut om kvarhållning är taget enligt 24 § LVM, när beslutet är fattat, orsak till beslut samt hur uppgift om att det föreliggare LVM har säkrats.

Relaterade dokument

[LVM – Handbok för socialtjänsten
614.2.pdf](#)